

Inspiratietoer Hoge Vucht

Op uitnodiging van de Wijkraad in samenwerking met de Samenwerkplaats van Urban Living Lab Breda verzamelden zich op vrijdag 8 juli 29 deelnemers voor een inspiratietoer naar bibliotheek Permeke in Antwerpen en het culturele centrum in Baarle. Diverse bewoners, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, (burger)raadsleden en wethouder Arjen van Drunen stapten met hoge verwachtingen in de bus. 3 studenten van Breda University die onderzoek naar bibliotheek wensen van bewoners in Hoge Vucht hadden gedaan en 2 (van de 4) stagiaires die eind augustus aan de slag willen toonden al hun interesse voor de bijzondere ontwikkelingen.

Feedback

Alle deelnemers aan de toer waren enthousiast. Het is als bijzonder leerzaam ervaren, heel inspirerend en voor herhaling vatbaar naar veel meer plekken. Men ziet graag meer en diverse bewoners deelnemen aan de toers zelf als ook in het traject van de verdere ontwikkeling van de plannen.

Bibliotheek Permeke

Een bijzonder warm welkom viel ons gezelschap ten deel bij aankomst in Permeke. Femke Meeusen, schepen (wethouder) van het district Antwerpen (centrumwijk Antwerpen met 195.000 inwoners) schetste de grotere beleidscontext waarbinnen Permeke moest werken als centrale bibliotheek van Antwerpen. Sinds 2005 gevestigd in het hart van de centrumwijk Amandus-Atheneum (170 nationaliteiten) aan het De Coninckplein, vervult de bibliotheek als motor van de ontwikkeling van de wijk. Zoals directeur Christel Kumpen aangaf, er spelen natuurlijk meerdere factoren, toch heeft ook de bibliotheek een enorme rol gespeeld in de verbetering van het plein en deze wijk waarin veel nieuwkomers in Antwerpen landen (alvorens ze naar elders in de stad of er buiten doorstromen).

Na een bijzonder succesvolle start in 2005 en een dip rond 2010 is vanaf 2014 een herstart gemaakt die in 2019 tot een herstel van het aantal bezoekers leidde (755.000). De bibliotheek richt zich in deze stad vol uitdagingen (kansarmoede kinderen 27%, met meer dan 20% vroegtijdige schoolverlaters, 30% van mensen met een laag inkomen) op geletterdheid als basisconditie en op het bevorderen van leesplezier. Christel positioneert Permeke expliciet in het vrijetijd domein, niet in het onderwijs of in de zorg, met bijzondere aandacht voor de kinderen & jongeren, anderstaligen en vrouwen.

Permeke werkt aan de uitdagingen in een netwerk van partner organisaties. Sommige partners die actief samen programmeren in het gebouw zijn medebewoners (vandaar de ontwikkeling in de komende jaren naar de 'site Permeke', voorbij de dominantie van de bibliotheek), andere partners (gemeente, welzijnsorganisaties, onderwijs en heel pril: bedrijfsleven) bevinden zich elders, maar zijn actief betrokken. De bibliotheek onderneemt zo'n 500 activiteiten, zet die weg met 42 fte (budget) en een programmeringsbudget van 90.000 Euro. Vele partijen in de stad voelen een medeverantwoordelijkheid voor de inzet van Permeke en schakelen waar mogelijk mee om de doelen te realiseren.

In de aanpak staan de gebruikers sterk centraal. Hun wensen, ervaringen en hun energie/tijd zijn belangrijke bronnen van waaruit gewerkt wordt. De bibliotheek zet maximaal in op ontmoeting en participatie in de buurt, benadert mensen vanuit een positief mensbeeld, vanuit vertrouwen (ipv

repressief: boete betalen als je te laat bent enzoverder). In het verlengde hiervan werkt de organisatie aan een nieuwe manier van de omgang met de bezoekers, het klantcontact moet proactief ingevuld worden (als mensen bijvoorbeeld voor het eerst binnen komen lopen, mogelijk de taal niet spreken). Het voortdurend organiseren van activiteiten is cruciaal voor het succes. Op dit moment vinden er op de 'site' zo'n 500 activiteiten plaats, en zo'n 100 buiten de lokatie zelf, op pleinen of bij organisaties zoals scholen. Zoals met de BIB-mobiel. Die activiteiten sluiten aan op de behoeften en lopen sterk uiteen (huiswerkbegeleiding, kinderambassadeurs, zadenbib, De Tuin, tuinlokaal, petanque, E-inclusie trajecten, studeren mogelijk maken, enzoverder). Allerlei groepen, zoals de jongeren, krijgen een stem: jongerenboard.

Na de uitgebreide verhalen van beide dames hebben we een rondgang gemaakt door de bibliotheek, en genoten van een heerlijke lunch. Sommigen genoten van de zon in de tuin van de bibliotheek, de plek waar studenten studeren en ook tentamens worden afgenomen, voorzien van spaarzaam groen en mooie graphics en muurschilderingen.

Feedback

De deelnemers zien een enorme waarde in een breed centrum (met zeker ook een op leren en ontwikkelen gerichte bibliotheek) op een fysiek centrale plek in de wijk, die door zijn kwaliteiten bijdraagt aan de verbetering van het imago van de wijk. De deelnemers vertalen de inspiratie als een HOOPgevende ontwikkeling, waarbij veelzijdigheid en nabijheid van grote waarde is. Het vraagt om DURF om zoiets betekenisvol te realiseren en zich te laten ontwikkelen.

Het is ook helder dat in de ontwikkeling als ook later de samenwerking van vele betrokkenen cruciaal is. Vooral bewoners dienen een vooraanstaande rol te krijgen, naast vele organisaties en de gemeente. Het centrum zal uiteenlopende functies moeten combineren. Hierbij zijn meer strategische en praktische functies te onderscheiden. Op strategisch niveau moet het centrum een vooraanstaande rol spelen in de aanpak van kansenongelijkheid en in de afstemming van de samenwerking van vele partijen die willen bijdragen aan de ontwikkelingen in de wijk. Op praktisch niveau zullen er naast de belangrijke bibliotheek functie ook mogelijkheden moeten zijn om flexibel op de veranderende wensen van uiteenlopende gebruikersgroepen te kunnen inspelen. Dat vraagt om flexibiliteit, om de mogelijkheden om adaptief en daarmee veerkrachtig te kunnen werken op de langere termijn. De huidige gebruikerswens moet als uitgangspunt genomen worden terwijl de organisatie ook in de (nabije) toekomst zal moeten kunnen meebewegen.

De gebruikers komen en blijven zo centraal staan, terwijl de interacties met een veelheid aan activiteiten doorlopend gestimuleerd moeten blijven worden. Het zijn activiteiten die de dynamiek en de interacties bepalen. Het moet niet alleen voor de bewoners georganiseerd worden, er moet vooral ook ruimte zijn voor bewoners en andere organisaties om in samenwerking activiteiten te ontwikkelen.

Ook op praktisch niveau (organisatie en faciliteiten) zijn eerste lessen genoteerd.

Cultureel Centrum Baarle

Na een korte wandeling naar de Italiëlei stapten we in de bus op weg naar Baarle (10.000 inwoners, verdeeld over 2 gemeentes in 2 landen). Soms lopend in Nederland, dan weer in België. Directeur Wim Vervoort en programmeur Paul inspireerden met een bijna ongelooflijk verhaal over het organiseren als internationaal cultureel centrum, op en over de grenzen van twee landen. Op weg

naar de nieuwbouw (geplande opening in de zomer 2025) staat de organisatie voor de uitdaging om de uiteenlopende wijzen van organiseren in twee landen met elkaar in overeenstemming te brengen. In de nieuwbouw wordt het spel met de landsgrenzen opnieuw gespeeld, en wel als bijzondere karakteristiek.

Het culturele centrum verheugt zich in de waardering van haar werk door de beide betrokken gemeentes. Substantiële investeringen in de nieuwbouw (6,7 miljoen euro) en ook in de jaarlijkse exploitatie (400.000 euro) bieden de organisatie de juiste uitgangspunten om te werken aan de samenwerking met de vele partners in het gebouw, zoals de kernpartners: (de regionale bibliotheek organisatie) Teek 5 en De Academie (culturele scholingsaanbod). Om belastingtechnische redenen is de bibliotheek in het Nederlandse deel verankerd, en het scholingscentrum in het Belgische. Heel bijzonder. Daarnaast bevinden zich er ook een omroeporganisatie, de harmonie, het jeugdwerk, ehbo, ouderenbond, biljartvereniging en Plus (voor jazz en alternatieve film).

De gezamenlijke programmering vormt ook een belangrijke inzet voor de ontwikkeling van de verbindingen. Zoals bijvoorbeeld in de Week van de Dementie, week van de amateurkunsten.

Feedback

De deelnemers waarderen de moed van de bestuurders om cultuur en ontmoeten in zo'n kleine gemeenschap zo prominent te maken, zeker in het licht van de uitdagingen om over de culturele grenzen heen samen te werken. Er blijkt ruimte te bestaan om de ruimte te bieden om er samen uit te komen, ook al moeten de betrokkenen dat steeds opnieuw aantonen. De deelnemers zien de waardering van de gemeentebesturen voor de rol van het maatschappelijke vastgoed voor de vele vormen van ontmoetingen in de gemeenschap.

Ook hier de waardering voor de breedte van de functies, ook al is de dynamiek tussen de organisaties heel anders dan in Antwerpen. De samenstelling van de mix blijkt dus veel uit te maken.

Het valt de deelnemers op dat er nu minder aandacht is voor spontaan ontmoeten en ze waarderen het streven om hiervoor ruimte te maken in de geplande nieuwbouw.

Het valt op dat het culturele centrum en de partners in hoofdzaak met professionals werken.

Het exploiteren van het huidige centrum en zeker ook de ontwikkeling van de plannen voor de nieuwbouw gebeuren met bijzonder veel aandacht voor de betrokkenheid van alle partijen vanaf de eerste dag. Alleen samen kun je de vele keuzes maken en voortdurende betrokkenheid ontwikkelen.